

שירי מרדכי טמקין

מאת י. ליכטנברג

המרובר כאן בספר שירים חדש. שירי מרדכי טמקין יש להם נעימה משלהם, והוא הדבר העיקרי בשירה ובכל סוג אמנות אחר, המבדיל את המשהו מן האפסי, את הממשי ממר"אית העין, את המסוגל לחיים מן הגור"לד מת. שירת טמקין, שהוויה לירית ופיוטית מדובבת מחוכת תמיד, היא כמדוברת אל עצמה. מחוך סולם הקולות הרם של השירה העברית הח"דשה הגיעה אלינו תמיד נעימתו הח"שאית של טמקין בצניעות ובטהרה. טמקין הפורט את באצבעות ענוות על עוגבו משאיר הרבה נימים ללא מנע, ושירתו העדינה מפליאתנו לא בכשרון האמנותי המשוקע בה, אלא במלא הטוהר — שיריו משור"טטים בצבעים חולניים כלשהם, בר"גישות קלה ובכמיהה לאלוהים. אכן, צר הוא עולמו של טמקין, אירו קלוש, המוסיקה שלו תורת לפעמים ומכס"פח"עמומה. אין הוא שוכן בסבור הדברים ובמרכוזם, אלא בפריפריה של"הם, המשורר לא יראה את הדברים במלואם ובעיגולם, אלא רק מן הצד, מוארים ומוצלים באורה מיוחד במינו, ביישנות וגאווה צנועה באים לידי ביטוי בכמה מן השירים, כדרך שהר ונחר נעשים על ידי שרטוטים קלים למרא-הגוף המואר בגוהות יום-אביב או ערב-קיץ או בנהרה עמומה של שעות דמדומי-הבוקר.

ב. באלם קול" נרחב חוב הנושאים, אך גם הנושאים הישנים — על המו"לדת, על ירושלים, על העוני — חוזרים ונשנים. בעיקרו של דבר הרי גם ספר זה אינו אלא ספר תפילות, השפעת "ספר-השעות" של רילקה מורגשת כאן ביותר, כגון בשירים, "אם אמרת, יה", "כשואב מים" — וכדומה. מכל מקום המדורות, מזמורות, "אחרית", "בטרם מתת" הם הישנות, וידוים, העושים רושם ענ. זהו שירה רליגיוזית, שקמה ממראות"נוף ועונות-שנה מבקרי-נדודים ולי"לות ע"אקים, בכל השירים האלה הוא שקוע בבעיות האלוהים והמות — ואף על פי כן אין שירתו מופשטת כל"עיקר, פעם בפעם מתאר המשורר את יחסו לאלוהים בדימויים חדשים, עושר התמונות המצומצם מגביר את תכנם הפנימי. הנה השיר "לא שפר חלקי":

לא שפר חלקי בגייר או גן רטב,

מפרח אל פרת, מתקי לאסף:

משמיר ושיית, מקוצים רעים,

כדבורה תרובת-גף, בקמית נקאים,

בשדה, בסחי ובשממה ממארת,

מתקי גדל אגרתי לפורת.

לא שפר חלקי, האל מנה לי,

אך לא יבוז לי, לעמלי.

ובעשותי פה מלאכתי לתמי

בשאון חלד רב, — יאזין לזמומי.

ותנובתי המצערת, הלב ורנני,

יחן ויאסף קעמיר אל גרניו. —

גם העוני הוא בבחינת חסד. אין הוא מופיע בנושא הרחמים, אף לא בנושא ההתקוממות. העוני הוא תוכן של הלך-נפש כמרחב, כנוף, כתקופת-שנה, המציאות הפיוטית שלו היא לא תלונה וקובלנה. אלא סמל:

קעני ארדה מהמדרגות האפרות,

יזמי רד. הצענים אט נדמים.

עוד אפשט יד ושפתי כבר

סגורות — — —

סגולתו הציונית ודקותו השרטר"סית של טמקין עושות את כל הדבר"ים, כגדולים כקסנים, לדמות החיה וזעה מן היחס העמוק שבין הדברים והאני, ובוה צמונה מהות שירתו של טמקין ויפיה. כליריקן אמיתי מגלים דימויו והשוואותיו תחושה לגבי סמליות הטבע. אמנם כן, קרבת טבע וזיקה קוסמית אל העולם הן צירי שירתו.

הריחמוס הווקאלי, הפורמאלי, זר לו לטמקין. עתים הוא הוטא גם כלפי החרוז מבחינת הנגינה, אך כל זה כמעט שאינו מורגש אצל טמקין. באשר הריחמוס שלו הוא פנימי ור"מיש-צלילים והולכ את הצורה חל"רית הענוגה. זוהי מילודיה רוננת, השוטפת ועוברת מעל לתכניה.

טמקין מוצא לעתים קרובות את הנעימה הלירית הצרופה, והגם שמכל אחד משיריו מדובבת חוויה מסוימת, אף כי נבחרת ומעודנת, אין הביטוי, ככל שהוא תמציתי, מנפץ את המגרי נה הטבעית, ומאידך, כל כמה ששירו הוא קל ואוירי, אין הוא חסר אוהו נופך של גופניות חמה, של בושם החוויה, של טעם חריף אשר לגורל. בן ששים וחמש נעשה טמקין השנת, ובספר שיריו "באלם קול", שיש בו מסוג סיכום חדש לשירתו, רשאי המשורר לומר:

אל תראוני שדל קצירי, —

בסערות הימים שדטו גרעני;

חורש נאמן הייתי לגירי

ושולח אמיץ לפניני!

(* באלם קול, שירים מאת מרדכי טמקין, הוצאת מוסד ביאליק, ירושלים תש"ז.